NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Na svitlobo dane od krajnske kmetijske družbe.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VII. V sredo 10. kozoperska (oktobra) 1849. *List 41.*

Kmetijske skušnje.

(Sadnim drevesam z domačo soljó gnojiti) priporočujejo nemške kmetijske Novíce Lorenca Strüfa. V jeseni — pravijo — naj se zemlja okoli drevesa, kakor delječ véje sežejo, okopa, in s soljó takó potrese, de je zemlja po verhu ž njo pokrita. Drevésa postanejo po tem neizrečeno rodovitne.

(Če krave mléko nazaj deržé), jim daj v jasli kamnitne solí lizati, in kmalo ti bojo mléko do zadnje kaplice dale.

(De se v mokrim domú spravljeno senó ali otava ne vname ali sicer ne spridi, slabiga duha ne dobí in ne gnjije) svetje gosp. Prideaux, eden izmed nar skušenih angležkih kmetovavcov, de naj se posamesne lége sená ali otave s soljó potresejo in med senó suhe slame položí, ena lega sená, druga slame, na to spet sená in takó naprej. Sol potegne mokroto sená v-se, in ga brani, de ne gnjije in de se ne vname. Slama pa potegne okus (žmah) sená in solí na-se, de jo, s senam skupej zrezano, živina prav rada jé in ji dobro tekne. Tudi je gosp. Prideauxova skušnja učíla, de še takó sprideno senó živina rada jé in zdrava ostane, če ga s soljó dobro potreseš (na 1 cent sená 4 do 10 funtov solí).

(Skriven pomoček, prešiče dobro spitati (odebeliti). Novíce Parske kmetijske družbe pripovedujejo, de je nek mlinar na Parskim pred veliko léti svojim otrokam pridno kostí nabirati ukazal; potem jih je zmlel, in s košeno moko je prešiče pital. Njegovi prešiči so bili takó dobro rêjeni, de noben drug takó lepó pitanih ni imel, in nihče ni vedil, od kod to pride. Po mlinarjevi smerti se je ta reč pozabila. — Ravno takó je pital mlinar Čofen iz Šrunsa na Tiroljskim okoli léta 1780 svoje prešiče s kostmí, ki jih je v mlinu mlel. Tudi Ebel pripoveduje v svojih bukvah, v kterih popotovanje skozi Švajc popisuje, de je v Amsteigu mlín, v kterim kosti melejo, to moko potem z mlékam in vodó kuhajo, in prešiče, kuretno i. t. d. pitajo. Tudi v Arnsbergu v Rajnski deželi je mlin v ta namen.

(Kèrte iz senožet pregnati), svetjejo kmetijske Novíce (Agronom. Zeit.), ni boljšiga kakor je svinski in kozji gnoj. Na senožetih, ktere s svinskim gnojem gnojijo, so redko kterikrat kertíne viditi. Kér se pa toliko svinskiga ali kozjiga gnojá lahko ne dobí, de bi se veliki travniki ž njim pognojiti zamôgli, si kmetovavec lahko s tem pomaga, de se v vsako kèrtovo luknjo nekoliko frišnih kozjih bobkov ali frišniga svinskiga gnoja vèrže. —

Čedi in gleštaj prešička,
Stotèro ti bo dal dobička.

Tega vodíla se deržé posebno Amerikanski kmetovavci takó zvestó, de prešičem nalaš velike, svitle in zračne hleve napravijo, in na vso moč za njih snažnost skerbé; zató pa tudi zredijo neizrečeno lepo pitane praseta. Pri nas je ta reč ravno narobe. Naši kmetje mislijo, če je prešič bolj v blatu, bolj mu tekne, zató — pravijo — je svinja. Neizrečeno neumna misel je to! Koliko boljši rejene prešiče bi imeli, čeravno bi jim menj piče dajali, ako bi jim pripravniši svinjake napravili in bolj za njih čednost skerbéli. Kogá pa hoče prešič druziga storiti, kakor v blatu se valjati, če je njegov gospodar taka svinja, de mu snažniga prostora ne privoši! „Snažnost ali čednost je pol življenja pri človeku in živini“ je star pregovor. Zakaj pa? Zató — kér človek in živina skozi kožo ravno takó živita, dihata in sèrkata, kakor skoz pljuča in po želodcu. Koža ni mertev méh, ampak eden nar imenitniših delov trupla.

Smèrt ogerišci v ajdi.

Novíce so v 37. listu kmetovavcam svèt ponudile, kako bi bilo preobilno ogeršico iz ajde in njiv odpraviti, namreč s pridnim retanjem, posebno sémenske ajde, de bi se spet drugo léto v ajdo ne zatrosila *) ali jez tega svéta ne poterdim, in ga gotovo tudi vsak kmetovavec za neveljavniga spozná, kteri vé, kaj ogeršica zná. Pa kdor kej overže, se od njega terja, de kej boljšiga ali veljavnišiga pové, in tudi storim.

Sémenska ajda se gotovo tudi le s poverhnim rešetanjem ogeršice očisti, kér je pri vejanji med težjim ajdovim zernjem le grozno malo v kot perteče, ampak veči del ogeršice, kolikor je je bilo z ajdo vred omlačene, ostane že pred kupam v prahu ali pa v plévah, in takó se je bo prihodnje léto gotovo grozno malo, ali pa clo nič z ajdo vred na njive sejalo, in vender je bo po njivah med ajdo veliko viditi, kakor létas, in sicer zató, kér je nekoliko pervih ali dolanjih ogerščinih stročičev pred zrelo kakor ajda, in le ti se radi sprézajo in séme po njivi razspe, posebno če je o žetvi suho vrême, se s žetvo in premetvanjem snopov skorej polovico nar boljšiga ogerščiniga sémena po njivi ospè in raztrese.

Zdàj bodo kmetovavci ajdovo sterniše večidel za ozimine podorali, in vrezana brazda bo osuto ogeršico zasula, in bo pod zemljo mirno počivala, kér zavoljo

*) V 37. listu dani svèt je skušnja poterdila in napčno bi bilo, ga pri semenski ajdi zanemariti. Pri vsim tem pa radi razglasimo od gosp. P— kmetovavcam nasvetovani pomoček, pri kterim se nam le dva dvoma vrivata: pervič: ali se ne bo bal kmetovavec pri pletvi obilne ogeršice preveč ajde poteptati? in drugič: ali mu pri stèrnišni ajdi toliko časa ostane, de jo še le potem vseje, ko je že ogeršica izkalila? »Vse poskusimo; kar je nar boljiga, pa ohranimo.« Vredništvo.

pomanjkanja zraka ne more kaliti. Ko se bo pa spet za ajdo oralo, se bo takrat vrezana brazda nazaj okoli obernila in tudi veliko zasute ogeršice bo še pred ajdovim zernjem veselo kalilo.

Kdor tedej ogeršico med ajdo po svojih njivah težko gleda. in bi jih nje očistiti želel, temu bi dva veljavniši pripomočka nasvetoval, kakor je pridno retanje ajdoviga sémena. Namreč: ali daj, če se ti ajda ne smili, jo nekoliko pomandrati, ogeršico iz nje popléti, dokler še ta cvetè; ali pa drugič, če bi bila ozimina dosti za časa zréla, daj berž po žetvi beliga žita svoje njive, ktere z ajdo obsejati misliš, v praho preorati, de na verh veržena ogeršica izkalí, in ko boš, če tudi že čez en teden, spet oral za ajdovo setev, jo boš pokončal, in takó nar bolje brez škode svoje njive ogeršice in druziga plevéla očistil. Podrebernicki.

Jurče razlaga svojimu strícu

cesarski patent od 4. sušca zastran desetíne, tlake in druzih dávšin.

Petnajsto pismo.

Ljubi stric!

Danes Vam pišem predzadnje pismo, kér sim po tem z razlaganjem tega patenta pri kraji. — 27. §. govorí od mertvašine (mortvarja) in desétiga denárja (lavdemja), in pravi, de 7. dan kimovca 1848 je nehala mertvašina in deséti denár. Če je pa kdo pred tem dnevam umerl, ali če je kdo pred tem dnevam prošnjo za prepís kakiga posestva gruntni gosposki položil, se ima pa mertvašina in deséti denár v roke gruntne gosposke po poprej obstoječih postavah odrajtati. Samó pri emfitevtiških pogodbah ali kontraktih se ima po posebnih postavah ravnati, kakor so v tem patentu dane. Kaj ne, de je práv, de je dan natanjko izgovorjen, s kterim ima plačevanje mertvašine in desétiga denárja nehati, de se vsim prepíram in pravdam v okom pride.

V 28. §. je rečeno, de gostačem in kajžarjem, ki so v létu 1848 gruntni gosposki tlako dolžni ostali, je ta dolg odpušen; odpušene so za ravno to léto tudi tiste odrajtvíla, ktere so po 5. §. tistiga patenta, ki je bil 7. dan kimovca razglašen, brez odškodovanja vzdignjene; samo takse pri sodniški gosposki in pri gruntnih bukvah se imajo odrajtati.

Po 29. §. bojo v vsaki deželi posebne komisije postavljene, ktere bojo po postavah tega patenta vso to reč dokončale; pri teh komisijah bo toliko kmetov, kolikor bo grajšakov. — Pritožbe zoper cenitev davšin se imajo — po 30. §. — brez dolziga pravdanja po prisežnih možéh razsoditi. V ta namen si izvoli grajšina eniga, kmet pa tudi eniga prisežniga možá, in ta dva sodna možá si izvolita še tretjiga, (verhovnika), ki potem naglo razsodbo storijo. — Posebne postave za vsako deželo bojo povedale, kakó se imajo te komisije napraviti, in kakó se imajo zaderžati. In že so — kakor ste v Novícah brali — za vsako deželo natanjčne postave dane, kakó se ima ta celi patent izpeljati, de se postave spolnejo. Tudi za krajnsko deželo so te posamesne postave dane, pa še niso razglašene, zató kér še niso v slovenski jezik prestavljene, brez kteriga po vstavnih postavah nima v slovenskih deželah nobena postava prave veljavnosti. Poprej se bojo vikši deželne komisije izvolile. Z Bogam!

Vaš zvest Jurče.

Čas je prišel, de se bo spolnil,

cesarski patent zastran odvéze desetíne, davkov, tlake in druzih zemeljnih davšin.

29. razdelk cesarskiga patenta od 4. sušca lanjskiga léta zapové, de se imajo v vsaki deželi in v vsaki kresíi komisije napraviti, ktere bojo spolnile postave tega patenta. Kakor za vse druge dežele so prišle od ministerstva unidan tudi za Krajnsko deželo posamesne določbe, po kterih se ima ta reč dokončati. Vsaki dan pričakujemo. de bojo prišle iz Dunaja te postave tudi v slovenskim jeziku razglašene, de jih bo môgel vsaki kmet zastopiti. V 69. § teh postav je za Krajnsko deželo rečeno, de vikši deželna komisija, ktera je za odvézo podložnih gruntov postavljena, ima razun cesarskih uradnikov, tudi iz 6 mož obstati, med kterimi se imajo trije iz gruntnih in desetinskih gosposk, trije pa iz podložnih kmetov izvoliti, in kteri imajo pri komisijnih pravilih enako pravíco govoriti, kakor uni komisijni odborniki. Po 70 §. ministerialniga ukaza pa se imajo ti šesteri možjé takóle voliti: Ministerialni komisijni komisár, (ki je za Krajnsko deželo gosp. Dr. Ulepič) določi en dan, de vse gruntne in desetinske gosposke ene kresije pri svoji kresii skupej pridejo, in z besedo in očitno volijo eniga odbornika in njegoviga namestnika za vikši deželno komisíjo. Le tisti za izvoljeniga veljá, ki je dobil pri ti volitvi čez polovico glasov. *) Če pri pervim in drugim glasovanji ni nihče čezpolovičnice dobil, se voli pri 3. glasovanji le med tistima dvema, kí sta za odbornika nar več glasov imela, in takó tudi za njegoviga namestnika. Ako pa dobita pri ti tretji volitvi obá enako število glasov, naj pa vadljata (lozata); kteriga vadlja zadene, tisti je izvoljen. Potem takim pride iz vsake kresije na Krajnskim eden, torej v vsim skupej trije možjé k vikši deželni komisíi, ki so zagovorniki gosposkinih pravíc.

Drugači pa se godí volitev zagovornikov podložnih kmetov za vikši deželno komisíjo, kterih se tudi trije izvolijo, iz vsake kresije eden, in sicer takóle: Vsi župani (rihtarji) in prisežni možjé eniga kantona volijo volivca; vsi volivci ene kresije pa volijo na napovedani dan tudi pri kresíi na enako vižo kakor gruntne gosposke eniga odbornika in eniga namestnika za vikši deželno komisijo.

Vsaki izvoljeni ima o treh dnéh po mu oznanjeni volitvi ali ministerialnim komisarju naravnost ali pa po kresíi, v pismu odgovor dati: ali prevzame to opravilo ali ne. Če o treh dneh odgovora ni, ali če je izvoljeni odpovedal, se ima berž vnovič voliti. Vsi komisijski odborniki dobijo za čas svoje službe vsakdanje plačilo.

Dan volitve za krajnske gruntne in desetinske gospóske je na 15. dan tega mesca od gosp. ministerialniga komisarja postavljen, in sicer pri vsih tréh komisijah ob desetih dopoldne.

Dan volitve za odbornike kmetov še ni napovedan; bo pa kmalo na vèrsto prišel. — Obé ne morete na en dan biti.

De so te volitve silno imenitne, to vsak sam vé. Dobro naj se tedaj prevdari, de se zastopni, previdni, pošteni možjé izvolijo, ki ravno takó dobro lastnosti gruntnih in desetinskih davšin svoje dežele, kakor postave cesarskiga patenta poznajo, po kterih se ima ta reč dokončati. Pri volitvi gosposkinih kakor kmetovskih zagovornikov se ima tudi na to gledati, de izvoljenci niso možjé prevroče kerví, ampak taki, ki so v stanu mirno presojevati in pretrésovati, kar jim bo v presodbo dano. Strasten človek ni za take opravke. —

Ta vikši deželna komisija je sredíca med ministerstvam in pa med tistimi komisijami, ki jih bo več po deželi in ki bojo davšine vsaciga kmeta posebej presojevale. Tedej bojo tri stopnje v ti reči:

*) Ne vémo, zakaj de se za »absolute Stimmenmehrheit« ne rabi dobra in umljiva slovenska beseda čezpolovičnica, namest absolutna večnost (!) in enake nerazumljive besede? Vredništvo.

Perva stopnja bojo: posamesne komisije po deželi.

Druga stopnja je: vikši deželna komisija v Ljubljani.

Tretja stopnja je: ministerstvo na Dunaji.

Obširnost veliciga dela je taka, de zamoremo zadovoljni biti, če bo to delo v 3 létih popolnama dognano.

Iz Stajarskiga.

(Očitna poskušnja v šoli Ulimski in v Podčetertku; — nekaj od petja, od šol na Slovenskim sploh, in mnogih druzih narodskih reči).

(Konec.)

Naj mi bo pripušeno še zavolj pétja besedico pristaviti; in tiste učitelje prav lepo pohvaliti, ki se po vsi moči trudijo, pétje Slovencov na viši stopnjo povzdigniti. Nasproti pa tudi ne morem zamolčati, de je mnogo učiteljev v ti reči nemarnih in lenih, de si ravno nam je ukazano, de se ima vselej po šoli kaka pripravna pesmica zapéti. Slovenski jezik je za pétje kakor nalaš vstvarjen, in neoskrunjeni Slovenec rad prepéva; lepo pétje povzdigne duha, oveselí ranjeno serce in k omiki naroda veliko pripomore. Pregovor pravi: Tam rad ostani, kjer pojó, — hudobni pesem nimajo. —

Dragi! ni vse eno ne, če se vaši učenci deržijo, kakor de bi kislo repo ribali, ali pa če so brihtni in nedolžno veseli. Ni vse eno ne, če učitelj sam na kori čivka ali pa če vsa cerkev poje. Kakó veselo je v cerkvi, kadar vsa množica poje, de bi jo le poslušal! Kakoršni pa so učitelji, takošno je pétje; zakaj na deželi imajo učitelji dolžnost ljudí v pétju vaditi, zató so se učili.

Na noge tedaj dragi moji! staro kopito več ne veljá, — naprej, naprej v vsih rečéh! Kdor roke križem derží, gré rakovo pot. Začeti pa moramo pri mladosti; tenjko šibico všibimo, kamor hočemo; star hrast se pa raji vlomi, kakor de bi se vkrenil.

Poleg te veselíce naj se pa tudi mili glas žalostnice zastran slovenskih šol zasliši. Že drugo šolsko léto svobode in enakopravnosti je pretêklo in še se bo tudi tretje porodilo; tode šolske knjige so še zmirej po starim kopitu, posebno v drugim klasu — zunaj polovíce nemškiga, druge polovíce pa ponemčaniga katehizma — sploh le nemške. Pri nas so sicer iskreni rodoljubni učitelji slovnico, pravopis, računstvo i. t. d. zraven nemškiga tudi v slovenskim jeziku učili, pa kér splošnih bukev ni, je vsaki v svoj rog trobil. Svobodo in enakopravnost smo tudi mi Slovenci hvaležno pozdravili, — vunder kaj bomo kakor mertvi pozabljeni?! — Kervave solzé je slovensko serce točilo, slišati neenakopravni glas: „A, kaj Slovenec se bo že nemškiga privadil!“ To bi bilo Slovenca zaterati in ga vstavi nasprot vničiti, kar nikakor ne bo šlo! Radi spoznamo, de nemškiga ne moremo popolnama odvreči, in ga tudi nočemo zanemariti; pa vender pregovor pravi: „Bog je sam sebi nar poprej brado vstvaril.“ Tudi vémo zapoved Gospodovo: „Ljubi bližnjiga kakor samiga sebe“; pa ravno to nam očitno kaže, de se moramo sami sebe tudi ljubiti. Pričakujemo tedaj po enakopravnosti za prihodnje léto potrebnih knjig, in pokazali bomo, de sonce bistriga uma Slovensko mladost ravno takó svitlo obseva kakor drugih narodov; desiravno nam Nemškutarji očitajo: slovenski učenec po 6 in še več lét prah po učilnicah pométa, pa še kakiga plačilniga lista i. t. d. ne zna skupej zbiti.“ Res je, nabijal se je po ptujim kopitu, ki ga ni zadosti umel, — po razumljivi slovenšini se pa učil ni. Hinc illae lacrymae!

Nar bolj pa mora raniti slovensko serce, ako se le še kaplica slovenske kervi po njegovih žilah giblje, de se Slovenci clo med seboj zediniti ne morejo; vsaka pest ljudí (poglejmo le na Istrijo in Gorico) hoče svojo kronico imeti, vsaka hčerica se od svoje matere ločiti, in raji mačaham svoje roke podá, kakor na sladkim maternim sercu počivati. Če bi se vse slovenske hčere, kakor nekdaj njih slovenske matere oklenile, in jo združene z eno krono ovenčale, kakó slavno bi slovela močna Slovenija v sercu mogočne Avstrije; na razkropljene slovenske kronice bojo pa krone drugih dežel — bati se je — zasmehovaje pogledovale.

J. Virk.

Novičar iz Ljubljane.

V sredo ob enajstih dopoldne je dvakrat vstrelil čuvaj na gradu in s trobílam naznanje dal, de v Krakovim gorí. Berž je letélo veliko ljudí in 6 brizgel na pomoč, ki so obvarovali, de je — hvala Bogú — le strešje ene same hiše pogorélo. Sreča je bila, de ni bilo nič vétra, pa vode dovelj, in de so hiše z opéko (ceglam) krite. — Pri ti priložnosti povémo, de po hudim ognji v Krakovim, ki je bil v nedeljo 29. maliga travna v létu 1798 popoldne ob tréh, pri kterim je 32 hiš pogorelo, 16 pa so jih odkrili, de ni oginj še delj segel, so začéli v Krakovim pervikrat hiše z opéko pokrivati, in de perva hiša je v Krakovim 16. dan veliciga travna 1798. léta z opéko pokrita bila „v dober izgled za druge, kaj imajo storiti.“ Takó beremo v 39. listu Vodnikovih Novíc 1798. Lepo je brati, kakó je rajnki Vodnik takrat Krakovčane opominal; Krakovčanje so ga bogali in imajo zdej hiše z opéko pokrite. Kar je pa Vodnik takrat Krakovčanam na serce govoril, veljá še dan današnji drugim hišnim gospodarjem, ki nočejo spoznati potrebe varnih pohištev. Téle so Vodnikove besede: „Nobeden ne čakaj, de mu bo voda sama z nebes doli têkla, kader bo gorélo, kér je vsak v stanu lahko poprej pomagati. Lés, slama in seno rado gorí, kamen in ilovca se ne vnameta. Ako bi jez imel hišo postaviti, bi jo popolnama ognja varno naredil, de bi ravno imel na posodo iskati; boljši je za obstoječe rečí dolg storiti; pridna roka bo v malim času kredo pobrisala; potlej pa dolgo vživala sadje svojiga truda.“ — Ptujci, ki jih železnica pogostama v Ljubljano vozi, so že začeli po mnogih časopisih krajnsko deželo popisovati. Lepe kraje vsi zlo hvalijo; unidan je pisal nekdo v Dunajskim časopisu mnogo lepih rečí od Krajncov, pa hudo je zabavljal, de po kmečkih hišah ni skorej nič dimnikov vidil. Mož je resnico govoril. Kolikrat so že Novíce opominovale, de naj bi kmetje téh malih stroškov ne pogledali in si dimnike napravili zavoljo varnosti ognja, in snažnosti hiš. Pa naši kmetje nemorejo zapustiti te ajdovske šege! — Če Ljubljanski dopisniki v Gracarci in v Lloydu nimajo kaj zabavljati ali se s čem prepirati, ne véjo druziga nič pisati. Nobena dežela nima tacih nevmirljivih žolčnikov! Ni davnej kar se je spet nek tak pisač spravil v dolgim dolgim sostavku čez gosp. Kronberga, ki je v Ljubljanskim nemškim časopisu s spodobno besedo pretresel nemško Teržiško pevsko družbo, ko je koledovala v Bledu. Oj, ubogi prejemniki Gracarce, ki morate za take prazne kvante dragi denar plačevati!! Komú nek je mar: ali pôje neka kopíca v Teržiču nemške ali slovenske pesmi? Nam so pravi Teržičanje rêkli, „de oni nimajo časa se s prepevanjem pečati, in po svetu koledovat hoditi, kér jim — hvala Bogú — obertnija in kupčija dovelj opravíti daste; de tedaj ni po pravici, če kdo zató Teržičane sploh očita in celi Teržič v en koš s tisto družbico vreči hoče, ki ima nedolžno veselje „Was ist des Deutschen Vaterland“ prepevati.“ Nej vsak pôje, kar mu je drago, če le druzimu s tem nalaš ne nagaja. Zakaj de pa ravno Teržiška družbica na slovenski zemlji samo nemške pesmi pôje, nam ni znano, in nas tudi zvediti ne mika; to pa vémo, de „Kje dom je moj?“ je tavžentkrat lepši, kakor „Was ist des Deutschen Vaterland“,

čeravno je bila takrat v Bledu „auf ollgemeines Verlongen“ zbrane množice prepevana. — Te dni smo dobili v Ljubljano tudi Jurčetov popís Ljubljanskih veselic ob dnevu, ko se je vožnja po železnici začéla. Med povabljenimi gostmí je bil tudi Jurče (Hans Jörgel) iz Dunaja, ki Ljubljančane in sploh Krajnce takó hvali, de bo po tem popisu marsikteri Dunajčan veselje dobil Ljubljano obiskati. Drugo pot bomo kaj več od tega popísa povedali. — V četertek dopoldne je bilo praznovanje godú našiga presvitliga cesarja Franca z veliko sv. mašo, ki so jo knezo-škof v stolni cerkvi péli. — Gosp. Dr. Kleemann, profesor občne zgodovíne in lat. filologije, je vodja Ljubljanskiga gimnazija, ki po novi napravi zdej tudi 7. in 8. šolo obseže, izvoljen. Poprejšnji gimnazijalni vodja, gosp. Rebič je tedaj od tega opravilstva odstopil in sicer z veliko pohvalo, ktero mu je za njegove zasluge minister úka na znanje dal. Čeravno opravilstvo šolskih vodjev po sedanjih novih postavah takó obširno ni, kakor je poprej bilo, kér imajo zdej vsi profesorji skupej v tem govoriti, zamore vodja vender z razodenjem živih potreb sedanjiga časa in z nasvetovanjem dobrih šolskih popráv in napráv, ki so za deželo potrebne, veliko pripomagati k napredku šolskiga podúka. Vsih šolskih prijatlov očí so tedaj zdej obernjene na noviga gosp. vodja in njegovo obnašanje. Tudi so gimnazijalni profesorji po novi napráví nekoliko premenili svoje poprejšnje učilištva. Sploh so se začele šole v pondeljik. — V normalnih klasih bo létas še vse takó, kakor je lani bilo, kér ni še nič novih bukev. — 4. bataljon našiga domačiga regimenta pride iz Blatniga Jezera iz Ogerskiga, v Ljubljano domú. — Kakor se sliši, želí gosp. minister Bach, de se imajo nove cesarske gospóske že ob novim létu vstanoviti; za to je na vse sedanje deželne poglavarstva, tedej tudi v Ljubljano, povélje šlo, to naprávo na vso moč pospešiti. — Prijatlam domačiga jezika oznanimo novíco, de naša izverstna igravka, gospodična Vesel, rojéna Ilirka, se učí ravno zdej slovečo poezijo Koseskiga „Pesem od verliga možá“ (iz nemškiga po Bürgerju: Das Lied von braven Manne), s ktero bo te dni v Ljubljanskim gledišu domorodce razveselila.

Novičar iz mnogih krajev.

Na Ogerskim je zdej vse vojske popolnama konec. Pogodbe, po kterih se je armada v Komornu podvèrgla, so: vsi armadi je prosti odhod iz terdnjave pripušen, tode brez orožja; oficirjem ostanejo mêči; — nihče ne zapade sôdbi, — popotni listi (pôsi) v vunanje dežele se dajo vsim, ki se o 30 dnéh za-nje oglasé; — za pobotanje vsiga dolgá, ki ga je puntarska armada storila, plača avstrijanska vlada 500,000 gold. v banknotih, — za invalide in bolnike puntarske armade se bo skerbélo; — osébno premoženje vsakimu ostane. — Naša vlada tolikanj lože gori omenjenih 500,000 gold. plača, kér je v terdnjavi neizrečeno veliko žita in druziga živeža najdla, in ker je puntarska armada v terdnjavi vse židovje, ki poprej ni bilo dodelano, v popolnama dober stan djala. — Od ogerskiga generala Bema, Dembinskiga in še 25 druzih begúnov, ki so k Turkam bežali, se pripoveduje, de so v Carigradu k Turški véri prestopili, de ne pridejo v roke avstrijanski ali rusovski vladi. Od Košuta se sliši, de je še v Vidinu, in de je bil unidan od nekiga svojih tovaršev popolnama okraden, ki je po tem pobegnil. — Od Ogerske krone sv. Štefana se še nič ne vé, kje de je. Pravijo, de je v nekim kraji skrita, za kteriga le Košut, Dembinski, ín nekdanji madžarski minister Horvat véjo. — Turški cesar se še zmirej brani, glavarje ogerskiga punta, ki so na Turško bežali, avstrijanski ali rusovski vladi izdati; angležka in francoska poslanca ga posebno podpirata v ti zoperstavi. Vunder se sliši, de iz teh navskriž misel ne bo nič hudiga, kér se bo Turški cesar saj toliko vdal, de bo begúnam ukazal, Turško zapustiti in se kam drúgam podati. — Oče papež so bili že 29. kimovca namenjeni, se v Rim presêliti, pa se še nič ne sliši, de bi se bilo zgodilo. Francoska armada bo iz Rimskiga domú šla, in le kar je še Spanjške v Rimu, bo ondi ostala. Vsi vojaki, ki so se na Rimskim za Papeža zoper puntarje vojskovali, boje dobili svetinjo v spominek, na kteri bo (v latinskim jeziku) tale napis: „Piji IX. P. V. ki je bil z druženim katoljškim orožjem spet na svoj sedež posajén v letu 1849.“ — Nekteri časopisi pišejo, de je bil nekdo vdinjan, 17. dan pretečeniga mesca papeza in Napolitanskiga kralja v Nepolitanskim poglavitnim mestu umoriti, — pa grozoviti sklép je hudodelcam spodletel. — V Frankobrodu se pobijajo vojaki med seboj; 3-krat v enim tednju so bili unidan poboji; Bavarci, Frankobrodčanje in Avstrijanci deržé skupej zoper Prajse. Lepa nemška edinost! — Sliši se, de 10. dan tega mesca gré Radecki nazaj v Milano. — Prostovoljno posojilo, ktero je naš minister denarstva vpeljal, se takó naraša, de je že v samim našim cesarstvu čez 68 miljonov skupej; kar očitno kaže, de zaupanje do avstrijanske denarnice je zmirej veči. — Cesar so dovolili napravo gôrskih sodníc za Štajarsko v Gradcu, Celji, Leobnu, — za Korosko v Celjovcu, — za Krajnsko v Ljubljani. — Naš rojak Dr. Fr. Močnik, ki je dozdej profesor matematike v Lvovu bil, pride za profesorja matematíke v Holomuc. — Prof. Füster se misli iz Londona v Ameriko (Ney-York) preseliti. — Zmirej več prič se glasí, de je vse čisto zlagano, kar se je zoper Dr. Riegerja iz Pariza natolcevalo v Oest. Korespondentu in v Lloydu. — 8. dan kimovca so poslali visoko častiti Lavantinski knez in škof na vse svoje duhovne pastirski list, v kterim jih spodbadajo z gorko besedo k napravi katoljških družb, ki se jim sedanji čas zlo potrebne zdé. — Nek bogatín, ki je unidan v Parizu na koleri umerl, je v svojim testamentu 100,000 gold. tistimu zapustil, ki gotovo zdravílo zoper kolero znajde. Homeopatikarji na noge! 100,000 je lepa šumica. — V Terstu je umerlo dosihmal 847 ljudí na koleri; v Ljubljani že tudi kakih 20.

Resnična prigodba.

V Ljubljano prinese neka ženska mnogih rečí na prodaj, med druzimi tudi en lonec masla, ki je nar menj 4 verče deržal. Ko že vse poprodá, tudi to maslo prodaja, pa ga prodati ne more. Potem gré k neki gospodinji v šolskih ulicah dva goldinarja izposoditi, ki ju je imela po svoji izreki zlo potrebno; zastavi maslo, obljubi drugi teržni dan priti, denarje poverniti, in maslo spet nazaj vzeti. Dobra gospodinja se da po dolgi prošnji pregovoriti, ji podá dva goldinarja, in shrani maslo. Ko pervi teržni dan pride, prodajavke masla ni; drugi, tretji teržni dan jo zaupljivo pričakuje, ali žena le ne pride. Zdaj še le si misli gospodinja, ki je dva goldinarja posodila: „pač sim dobra, de takó velik lonec masla za letá denár dobím.“ Še vedno si ne upa masla načeti; kér pa ženska od nikodar ne pride, ga vender le načnè. Pa kaj se zgodí? Komaj žlico za dva dobra pèrsta v maslo zabode, jemnasta! polovico péska z maslam zagrabi. Goljufica je namreč v pisker drobniga peska nasula, po verhu le malo masla vlila, de je bilo samo maslo viditi. Za 2 gold. je gospodinja péska kupila. — Gospodinje varite se, de ne kupite mačke v žaklji!

Današnjimu listu je pridjan 37. dokladni list.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*